

Miloslav Trnka

Archivy na internetu. Odkazy na internetové stránky českých a zahraničních archivů, základní informace o České archivní společnosti, zprávy z posledních ročníků Archivního čtvrtletníku, archivní zákon – to vše najdete na internetové stránce České archivní společnosti na adrese: <http://www.cesarch.cz>, stránka je aktuálně doplňována a v budoucnu se počítá zejména s možností prezentace jednotlivých archivářů a organizováním internetových konferencí.

Badatelna a badatelé – využívání a ochrana archiválií. Pod tímto názvem loni vyšel sborník příspěvků, které zazněly na sedmé konferenci archivářů, konané v Benešově v květnu 1997. Sborník je k dostání na adrese Státní ústřední archiv v Praze, Karmelitská 2, 118 01 Praha 1.

O Rošických. MUDr. Miroslav Rošický z Prahy se před časem také pustil cestou necestou do dávné minulosti. Nepolevil, dokud nenašel kolébku rodu, dnes již zaniklou osadu a dvůr Rošice na Blatensku.

A v archivech se přišlo i na to, že zakladatelem rodu byl Fabián Rošický v Sedlici u Blatné už před rokem 1645. Od něj se pak rozvíjí další generace až do současnosti. Potomci žijí nejen v Blatné, Vodňanech, Č. Budějovicích, Plzni, Praze a vůbec po celých Čechách, ale i v Americe a Austrálii.

Pramení vodňanského rodu bylo děvče s krásným jménem i příjmením - Bára Ladíková (1799-1871), první láska Václava Rošického. Osm jejich vnoučat od syna, také Václava, pak vyrostlo v domě čp. 31. Jak to tak chodí, všichni zase založili vlastní rodiny, aby ti nejmladší konečně překročili i práh třetího tisíciletí. K rodu samozřejmě patřil také náš běžecký rekordman středních tratí, olympionik 1936 a mistr republiky Evžen Rošický (1914 - 1942). Pravda, narodil se v Olomouci, ale jeho předkové tam přišli také ze Sedlice u Blatné, postupně po generacích přes Sušici, Vodňany a Třešť.

Evžen studoval na přírodovědecké fakultě UK v Praze a coby žurnalista psal vedle sportovních reportáží i fejetony a povídky. Pamětníci mi vyprávěli, jak žil. Trochu bohémsky a že měl zlaté srdce. V době nástupu fašismu byl sice levicově orientován, ale jeho často uváděné členství v komunistické straně není dodnes archivně doloženo. Za okupace byl zatčen i se svým tatínkem pro schvalování atentátu na Heydricha. Oba byli odsouzeni stanným soudem k trestu smrti a 25. června 1942 popraveni na střelnici v Praze - Kobylisích.

Na památku sportovce se konal vždy v červnu na Strahově atletický memoriál Evžena Rošického. Při běhu na 800 m zůstávala první dráha volná a ke startovnímu bloku dávali běžci kytici růží.

Evžen Rošický (1914 – 1942)

Klub pro českou heraldiku a genealogii v Praze vydal reprint prvního ročníku svého časopisu Heraldika z roku 1968. Od jeho vydání uplynulo přes tři desítky let a tak třicet svázaných ročníků zaplní téměř celý regál v běžné knihovně. Je v nich shromážděno na tisíc příspěvků, které do značné míry odrážejí stav heraldiky v poslední čtvrtině našeho století. Minulý režim heraldice nepřál a časopis byl vydáván jen ve stínu oficiální publicistiky – legálně i nelegálně. Klub heraldiků tehdy působil v jílovském muzeu, v kulturním domě ROH Tesla, ba i ve Svazarmu. Svou činnost podle situace přerušoval a znovu zahajoval. Heraldiku však vydával stále. Nicméně výsledkem je, že prakticky v žádné veřejné knihovně není edice časopisu úplná. Vedení klubu se nyní rozhodlo vydávat v reprintu postupně všechny starší ročníky tak, aby v nich uveřejněné

poznatky byly zpřístupněny všem zájemcům o heraldiku. Z obsahu: O heraldické tvorbě Břetislava Štorma, práce Adolfa F. J. Karlovského o rodu Villani de Pilonico, o netradičním pojetí genealogie v Kronice rodu sepsané Antonínem Travěncem z Olomouce, o rodu a erbu starožitníků Stradů z Rosberga, aj. *Reedici periodika Heraldika roč. I – 68 (48 stran) získáte na adrese Klubu pro českou heraldiku a genealogii, U Rajske zahrady 20, 130 00 Praha 3 Žižkov.*

Hospodáři ze Stožic na Vodňansku. Historické písemné prameny uložené v archivech a muzeích ještě zdaleka nevydaly všechna svědectví o naší minulosti. Stále střeží mnohá tajemství. Zastavme se aspoň na chvíli nad jmény dávných stožických obyvatel. Známe je? Ano, před třemi sty padesáti lety byla zapsána do berní ruly prácheňského kraje. Stožice tenkrát patřily k vodňanskému panství hraběte Bartolomea de Marradas. Jeho poddanými v den zápisu 23. července 1654 byli:

Matouš Harmach s největší výměrou polí, Zikmund Zoucha, Jan Černej, Tomáš Telátko (měl i tři rybníky), Matěj Zlubek, Šimon Stříbrnej, Martin Kovář, potom také Linhart, Novák a Havel (tři jména, nebo příjmení?), dále Matouš Vlček, Tomáš Příhoda, Jiřík Škoda, Prokop Krejčí a Jan Tkadlec. Pod jmény je poznámka písaře: „Tito pomáhajíce bohatší chudšímu, mohou dobře obstáti ... „, Kterépak příjmení se asi v obci udrželo až do dnešních dnů a překročí práh třetího tisíciletí?

Berní rula z roku 1654 je velmi cenný a nevídaný soupis měšťanů ve městech a hospodářů na venkově v celých Čechách, pořízený pro daňové účely. Seznamy obsahují také výměru polností, počty chovaných koní, krav, ovcí, prasat a jiné „živnosti a handle“ jejich majitelů. Česká historie se právem pyšní touthle světovou raritou v písemných pramenech. Pětadvacet foliantů berní ruly patří stále k nejcennějším archiváliím naší země. Jak berní rula vznikla? Slovní vizi- tační komisaři s pomocí panských úředníků, místních rychtářů a konšelů „očitě spatřovali pole a čítali dobytek“. Evidovali i rozbořená a pustá stavení, mlýny a v nich moučná kola. Že to nebylo lehké, najdeme i zmínku, jak „...odmítají již osobně svině počítati, neb komise tím vystojí hodně smradu, ztrácí čas a mnoho tím nezvedí, neb chov prasete všude příznačný není“.

Antonín Haas, Berní rula svazek 28, Kraj Prácheňský II, (edice), Praha 1954, s. 507.

Z nezávislého čtvrtletníku pro vnitřní potřebu archivní sítě ČR a členy České archivní společnosti s laskavým svolením jeho redaktora Jana Kahudy informujeme:

Historický sborník Karlovarska (6) přináší řadu příspěvků převážně z dějin měst Karlovy

Vary a Ostrov nad Ohří, o premonstrátském klášteře v Teplé aj. Kontakt: Státní okresní archiv, nám 17. listopadu 2, 360 05 Karlovy Vary – Rybáře.

Ústí nad Labem ve starých kinematografických dokumentech – to je název videokazety, kterou připravil ústecký archivář Vladimír Kaiser. Digitální přepis vesměs amatérských filmů obsahuje celkem 120 minut neznámých záběrů města a událostí z let 1926 – 1986. Cena 249 Kč. Objednávky vyřizuje Archiv města Ústí nad Labem, Hrnčářská 2/65, 400 01 Ústí nad Labem.

Česká Lípa. Z ediční činnosti Státního okresního archivu v České Lípě připomínáme, že vyšly Dějiny okresního archivu Česká Lípa. Autorem je Miroslav Sovadina. Cena 150 Kč. Kontakt: Státní okresní archiv, Střelnice 3035, 470 05 Česká Lípa.

Stopami dějin Náchodska (4) – nejnovější číslo časopisu přináší mj. práce věnované hrdelnímu soudnictví města Náchod v 16. století, příspěvky k dějinám náchodského pivovaru a o hronovské sfragistice a heraldice. Kontakt: Státní okresní archiv, Dobenínská 96, 547 01 Náchod.

Documenta Pragensia č. 16 – v dalším ze svazků této řady se můžete seznámit s příspěvků z dvou konferencí, pořádaných Archivem hlavního města Prahy. První z nich s názvem Ponížení a odstrčení, byla věnována okrajovým skupinám městského obyvatelstva a konala se v roce 1990. Druhá konference na téma Města versus katastrofy proběhla roku 1995. Ve sborníku je celkem 38 příspěvků, cena 100 Kč. Objednávky na adrese Scriptorium, Lomená 54, 162 00 Praha 6.

Z Přerova - nový Sborník Státního okresního archivu v Přerově obsahuje mj. čtení o přerovských hřbitovech, o osobnosti F. Obrtela a jeho vztahu k Přerovu a biografický slovník města Hranic. Kontakt: Státní okresní archiv v Přerově, ul. Sokolů 1, 750 02 Přerov VIII - Henčlov.

Spisovatel Karel Sabina (*29. 12. 1813 Praha), skvělý znalec Máchova díla a operní libretista vyrostl ve stísněných poměrech u svého otčima, zedníka a domovníka Jana Soviny. Přesto mu soudičky nadělily nevšední inteligenci, literární talent i řečnické umění. Když zemřel, napsal o něm Jakub Arbes: „I s nesmazatelným Kainovým znamením na čele zasloužil se o národ nepoměrně více, nežli sto jiných velebených diletantů.“

Po stopách Sabinova původu se vydal historik Ferdinand Strejček roku 1936 do obce Lobeč u Mšena na Mladoboleslavsku. Tam získal opisy dokladů, týkajících se Sabinovy pozůstalé manželky Josefy. Ta po básníkově smrti žila se synem Aloisem v Praze ve velké bídě, slabá a nemocná. Lojzík (*1844) jednoho dne zmizel z Prahy neznámo kam, jeho sestra Eufrosina (*1846) se provdala za Emanuela Vávru a žila s ním v Rusku. K žádosti vdovy Sabinové z roku 1880 o domovské právo a výpomoc v chudobě lobečtí radní uvedli svědectví pamětníka, že Karel Sabina nepříslušel do Lobče, protože nebyl vlastním synem Jana Soviny, ale přijatým sirotkem. Svědek Josef Kynzl tvrdil, že jeho přítel Jan Sovina byl domovníkem v Praze v Karlově ulici. Jednou uslyšel zvonek, šel ven a našel přede dveřmi odložené děcko, které si s ženou osvojili.

U dítěte byl také dopis s penězi a žádost, aby bylo dobře vychováno, přičemž další peníze byly zasílány pravidelně. Nalezenec neměl jméno, Sovina mu tedy dal příjmení podobné – Sabina. Svědectví podepsali Kynzl, starosta Luňák a radní Janatka.

V matrice pražské fary u sv. Haštala na Starém Městě se uvádí jméno Karel Bor. Jan Sabin, narozený 29. 12. 1813 v domě čp. 784/I v Hlemejšd'ově ulici (blízko Haštalského náměstí). Pokřtěn o den později. Otec neznám, matka Josefa Sabinová, rozená z Grušovic, dcera ředitele Antona Sabina.

Karel Sabina se zřejmě nikdy nedověděl plnou pravdu o svém původu, matky se nedopátral. Jako jeho vlastní otec byl uváděn Johann Hausmeister ze Starého Města pražského, jindy zednický tovaryš Jan, v každém případě tedy zedník a hausmajstr Jan Sovina (1777 – 1838). Když se básník v roce 1849 ženil s Josefou Schönauerovou z Prahy, povolení ke svatbě si přinesl z panství Lobeč. Měl tam tedy domovské právo po Janu Sovinovi a nikdo mu ho tehdy neupíral.

Karel Sabina byl pohřben na III. olšanském hřbitově v Praze. Zapomenutý hrob bez pomníku byl v roce 1906 prodán a až jedna mladá obdivovatelka Sabinova díla hrob v roce 1934 znovu vypátrala a nechala osadit desku s jeho jménem. Skromný náhrobek ze šedé žuly leží přibližně uprostřed 6. oddělení III. hřbitova (vchod od Flory). Podrobnou prohlídkou vyrytých písmen se ještě dnes dá zjistit nápis pod jménem: Spisovatel – publicista, libretista Prodané nevěsty. Opuštěnost a zanedbanost Sabinova hrobu není výjimkou v místech, kde zemřelí už dávno ztratili ty, kteří se o jejich památku starali. Mezi stovkami zapomenutých hrobů je znovu i ten Sabinův.

(PhDr. Vladimír Slobodzian: *Lobeč, historie a současnost. Lobeč 1998*)